

Orthoblog

Anna M.T. Bosman

Brillen en Buitenspelen

Het dragen van een bril (of contactlenzen) lijkt de standaard te worden in plaats van de afwijking. Nu al ligt het percentage brildragende pubers in Azië rond de 90%. De belangrijkste oorzaak lijkt het op geringe afstand kijken naar papier en beeldscherm. Als de ogen weinig training krijgen in de afwisseling tussen ver en dichtbij kijken, worden de spieren die de oogbol aanspannen korter, waardoor de oogbol langer wordt en het beeld op het netvlies vooral scherp is op korte afstand. Dat betekent dus een onscherp beeld ver weg. Dit is te voorkomen door geregeld in de verte te kijken. Daarmee blijven de oogspieren langer en behouden ze de mogelijkheid om zowel dichtbij als veraf goed te kunnen blijven zien. Vroeger werd ons gezegd dat we vooral niet bij avond-

licht moesten lezen, omdat dit slecht was voor de ogen. Het gebrek aan licht is niet zozeer het probleem, maar het feit dat we te weinig oefening krijgen in het ver weg kijken. Van een groep Chinese kinderen die 40 minuten extra buitenspeeltijd hadden, bleek 30% na drie jaar een bril nodig te hebben, terwijl van de kinderen die dat niet hadden 40% een bril moest dragen. Buiten spelen is niet alleen beter voor de ontwikkeling van het zicht, maar ook voor de motoriek. Het lijkt dus aanbevelenswaardig om het aantal uren buiten spelen te bevorderen. Als peuters toch verplicht worden naar school te gaan, dan stel ik voor dat ze vooral buiten zijn, zodat we twee vliegen in een klap slaan. Ze kunnen immers de rest van hun leven nog altijd boven de Ipad hangen.

Volgspot – Herman Wieberdink

Een nieuw schooljaar, een nieuw begin

316

Renske Broeders, Peer van der Helm & Geert Jan Stams

Preventie van gesloten plaatsing van jongeren met ernstige gedragsproblemen in Friesland: een pleidooi voor een gerichte aanpak

318

Petri Embregts & Wietske van Oorsouw

Aandacht voor het gebruik van cognitieve gedragstherapie bij mensen met een (lichte) verstandelijke beperking

331

Elise Swart

Gedigitaliseerde verhalen als hulpmiddel om nieuwe woorden te leren: Een meta-analyse

340

Ruben Fukkink

Van startbekwaam tot stadsbekwaam: Effecten en ervaringen van leerkrachten-in-opleiding bij 'urban education'

350

Een nieuw schooljaar, een nieuw begin

Herman Wieberdink

Op het moment van schrijven aan deze Volgsport zijn de scholen dicht: nog volop zomervakantie. De nu verlaten schoolgebouwen zijn straks weer de plekken waar we jonge mensen toerusten voor en voorbereiden op hun taak: de verworvenheden van onze maatschappij in stand houden en verder ontwikkelen. Door overdracht van kennis en vaardigheden leveren leerkrachten zowel een bijdrage aan de ontwikkeling van onze samenleving als aan toekomstkansen van hun leerlingen. Leraren hebben daarbij de intentie alles te doen wat in hun vermogen ligt om hun leerlingen maximaal te ondersteunen en te stimuleren. Ze hebben niet voor niets dit vak gekozen.

Een kenmerk van goede intenties is dat je ze niet kunt zien, niet kunt vasthouden en niet op computerschermen kunt vinden. Goede bedoelingen schrijf je aan iemand toe. Dit is voor beleidsmakers in het onderwijs een probleem geworden. Zij hebben het credo van de boekhouders overgenomen: vertrouwen is goed, maar controle is beter. En dan niet alleen controle achteraf, maar ook vooraf. Leerkrachten zijn druk met het in talrijke documenten vastleggen van wat ze gaan doen, hoe ze dit gaan doen, welke leerlingen extra zorg nodig hebben en waarom die leerlingen die nodig hebben en waaruit die zorg bestaat, hoe effecten getoetst gaan worden en hoe het werk georganiseerd wordt. Een leerkracht lijkt op een verspringer die zoveel tijd en energie in zijn aanloop steekt dat hij aan de sprong niet meer toekomt.

Levert deze energie nog iets positiefs op? Nee, zoals het voortdurend eisen van bewijzen van genegenheid of goede bedoelingen

in een relatie een sfeer van achterdocht en wantrouwen creëert, is dit in het onderwijs niet anders. Controle vooraf maakt het onderwijs star en wekt determinisme in de hand. Onderzoek van een kind is niet meer het 'schrijven' van zijn of haar ontwikkelingsverhaal, waar mogelijke obstakels voor een gewenste ontwikkeling in kaart worden gebracht en waar aanwijzingen voor handelen worden gegeven. Tegenwoordig is onderzoek gericht op het verkrijgen van faciliteiten en bestaat het uit het optellen van scores op vragenlijsten en toetsen. De uitkomst van die optelling bepaalt hoe je je verdere schoolloopbaan benaderd wordt. Om te laten zien dat ze echt tegemoet willen komen aan ieders behoeften, worden leerkrachten geacht leerlingen in te delen in een plus-, midden- of risicogroep. Voor een leerling is de kans groot dat hij of zij de gehele schooltijd een plus-, midden- of risicoleerling zal zijn. Risicoleerlingen mogen rekenen op verlengde instructie. En dat doen ze dan ook. Tijdens de groepsinstructie zijn ze cognitief afwezig, omdat ze daarna toch bij de leerkracht moeten komen voor hun instructie. En omdat de leerkracht te maken krijgt met een relatief kleine, maar qua problematiek heterogene groep, kan hij niet veel meer doen dan de klassikale instructie nog eens herhalen in een aangepast tempo.

Wat zou het mooi zijn als we het nieuwe schooljaar zouden beginnen met als uitgangspunt respect voor de professionaliteit van leerkrachten. Dat we uitgaan van hun goede intenties en daar vooraf geen bewijs van eisen. Leerkrachten kunnen zich dan bezig houden met de inhoudelijke ontwikkeling van hun vak. Kennis van algemene en

specifieke leerprocessen is in de praktijk van alle dag niet voldoende. Voortdurend worden leerkrachten gedwongen theoretische concepten te vertalen in instructies voor en in een aanpak van een individuele leerling. Indien gewenste resultaten uitblijven, zal er voor een leerkracht ruimte en tijd zijn met collega's intervisiemomenten te organiseren om door middel van overleg tot alternatieve interventies te komen. Professionalisering gebeurt dan meer ad-hoc: op basis van op de werkvloer ervaren problemen kan bij elkaar geobserveerd worden, kan literatuur worden

verspreid en besproken en kunnen eventueel deskundigen worden uitgenodigd. Niet uit de papieren plannen, maar uit het denkwerk, de inspanningen van de geest, blijken de goede intenties.

Geen controle vooraf maakt het werk van de onderwijsinspectie eenvoudiger. Niet meer de wassende stroom van documenten controleren, maar aanschuiven bij de intervisiebesprekingen op een school. Sneller en beter inzicht in de professionaliteit van leerkrachten is niet te krijgen.

(Advertentie)

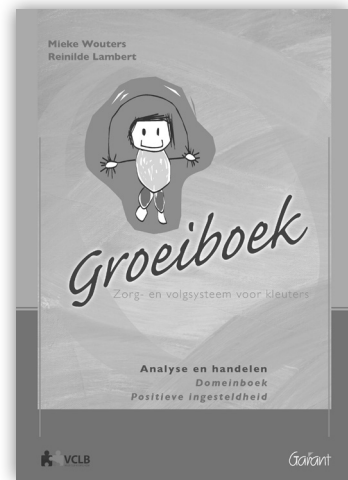
M. Wouters

Groeiboek. Zorg- en volgsysteem voor kleuters. Analyse en handelen. Domeinboek Positieve ingesteldheid

Garant – ISBN 9789044132793 – 151 blz. – € 31,00

Groeiboek is een hulpmiddel bij de uitbouw van een zorgbeleid in de kleuterschool. Het is ontwikkeld voor de kleuterleidster en het zorgteam om extra zorg te bieden aan de kleuters die dat nodig hebben. Het handelingsgericht samenwerken en het zorgcontinuüm is het kader van waaruit wordt gewerkt. Groeiboek situeert zich op het niveau van verhoogde zorg en uitbreiding van zorg. Het concretiseert deze niveaus, in aansluiting op de diagnostische protocollen.

De kleuterleidster signaleert haar bezorgdheid en maakt systematisch een analyse. Hiermee ontdekt ze de onderwijsbehoeften van de kleuter en komt ze tot doelgericht handelen. Verschillende hulpmiddelen, zoals een overzicht van mogelijke hypothesen, observatielijsten en ontwikkelingslijnen, helpen haar hierbij.

Groeiboek ondersteunt op deze manier de systematiek en de continuïteit van de extra zorg doorheen de kleuterschool. Dat leidt tot een gedeelde zorg met de ouders, de kleuterleidster, het zorgteam en de leerlingbegeleider.

Groeiboek bestaat uit vier delen: 'Basisboek', 'Signaleren', 'Analyse en handelen' en 'Continuïteit van de gedeelde zorg'. Deel 3: 'Analyse en handelen' bestaat uit aparte domeinboeken die het denkkader concretiseren en suggesties doen naar interventies. Dit is het domeinboek 'Zintuiglijke ontwikkeling en lichamelijke factoren'.

Groeiboek bestaat uit de delen: Basisboek, Signaleren, Analyse en handelen.